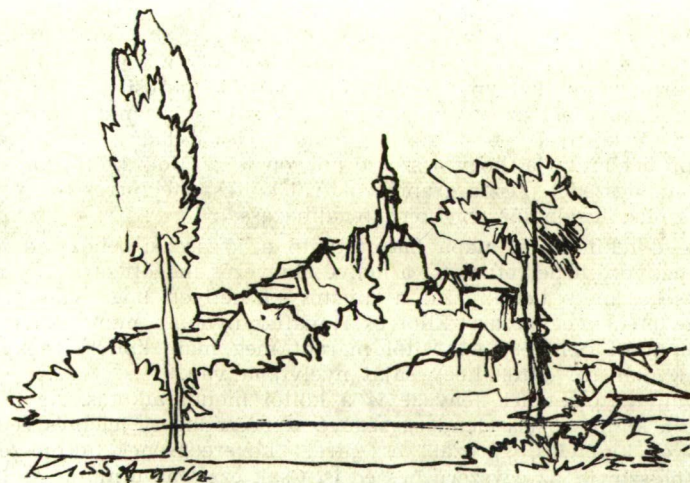

kinyomozható meséről. Le kell mondani az elbeszélhető történetekről... Egy olyan világban, ahol egyetlen napihír elhomályosíthatja Dantét, poklostul, mindenestül, a történetek is homályosak." Ezért ír olyan verset, melyben mintha még a mondatok idő- és térbeli egymásutánosságát is tehetetlennek érezte volna: a föltorladó képekben egyszerre szeretné kimondani reményét és aggodalmát, elragadtatását és kétségbeesését. Ilyen esetekben szerveződik ez a költői ellenpontozás eszközévé: „A csönd. A düh. A világ-egyedülség. / Az ember örök esélye maga ellen.” Itt a tragikusát is pozitív árnyalatú szóval fejezte ki: az ember *esélye* — maga ellen.

A természetből vett képei — bár érzékeny megfigyelőre vallanak — nem annyira a külső valóság, mint inkább a lélek tájainak, évszakainak kifejezései: aszály és zivatar, árnyéktalan dél és éjszötét, hőség és fagy, virágosó és havazás mind a lélekben történik: „vesztőhelyeket kifakító napfény / hadakozik értem magasan”; „esni kezdett a hó / és megszületett a sejtelem, / hogy most már mindig esni fog”. Mód szerét *lelki realizmusnak* nevezném saját szavával; a kifejezéssel először Illyés 1927-es Duhamel-esszéjében találkoztam, amikor a nagy előd még közelebb állt kezdeti, szürrealista korszakához. A szürrealizmus — mint Csoóri előtt Aragon és Eluard is bizonyította — régóta inkább modern változata, megszüntetve-megőrzése a realizmusnak, mintsem a tagadása.

Nem vagyok irodalmi szurkoló, aki a költők vérére kíváncsi a porondon. Csöndesen elkönyvelem: ma Csoóri személyében látom azt a költőt, aki a maga szempontjából a legbecsesebbet — írói, költői üdvösségét köti össze az emberi közösség sorsával.

KISS ATTILA RAJZA